

SANSKRIT

संस्कृत

Paper—III

प्रश्नपत्र—III

- Note :—** (i) अस्मिन् प्रश्नपत्रे द्वौ वर्गौ स्तः (A एवं B) । सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति ।
This paper has **two** parts (A and B). **All** questions are compulsory.
आ प्रश्नपत्रना બે વિભાગ છે (A અને B) બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
- (ii) प्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतभाषायां (देवनागरीलिप्यां), आंग्लभाषायामथवा गुजरातीभाषायां प्रदेयानि ।
Answers should be written *either* in Sanskrit (in Devanagari Script) *or* in English *or* in Gujarati.
પ્રશ્નોના ઉત્તરો સંસ્કૃત ભાષા (દેવનાગરી લિપિ) માં અથવા અંગ્રેજી અથવા ગુજરાતી ભાષામાં લખવા.
- (iii) संस्कृतोद्धरणानि देवनागरीलिप्यां रोमनलिप्यां वा लेखनीयानि ।
All quotations in Sanskrit should be written *either* in Devanagari *or* in Roman Script.
સંસ્કૃતનાં બધાં અવતરણો દેવનાગરી કે રોમન લિપિમાં લખવાં.

खण्ड A

Part A

ખંડ A

Note :— अस्मिन् विभागे दश प्रश्नाः लघुनिबन्धस्वरूपकाः सन्ति, तेषां प्रत्येकस्य 16 गुणाः निर्धारिताः सन्ति, प्रत्येकस्य च समाधानं 300 शब्दैः विधेयम् ।

This part has **ten** short essay-type questions of **16** marks each to be answered in about **300** words each.

આ વિભાગમાં લઘુ નિબંધ સ્વરૂપના દસ પ્રશ્નો છે, દરેક પ્રશ્નના ૧૬ ગુણ છે. જેનો પ્રત્યેકનો ઉત્તર લગભગ ૩૦૦ શબ્દોમાં આપવાનો છે.

1. नासदीयसूक्तस्य महत्त्वं प्रतिपादयत ।

अथवा

स्वरितस्वरधर्मस्य प्रकारान् सोदाहरणं निरूपयत ।

2. उमाहैमवत्याः कथायाः गूढार्थं प्रकटयत ।

अथवा

बृहदारण्यकोपनिषदः द्वित्राः दृष्टान्तकथाः निरूपयत ।

3. वेदाङ्गानां विनियोगः वेदज्ञानाय कथं क्रियते ?
अथवा
निरुक्ताध्ययनस्य कानि प्रयोजनानि सन्ति ?

4. 'शब्द' शब्दस्य लक्षणद्वयं स्पष्टीकुरुत ।

अथवा

अपादानकारकस्य कति भेदाः सन्ति ?

5. सांख्यसम्मतः सत्कार्यवादः उपपाद्यताम् ।

अथवा

मीमांसानुसारं भावनाद्वयं निरूप्यताम् ।

6. रामायणस्य आदिकाव्यत्वम् प्रदर्शयत ।

अथवा

'पुराणं पञ्चलक्षणम्' इति सोदाहरणं स्पष्टीकुरुत ।

7. अर्थशास्त्रस्य लक्षणं व्याख्यायताम् ।

अथवा

ब्रह्मचारिणः लक्षणानि निरूप्यन्ताम् ।

8. कयोरपि द्वयोः सन्दर्भनिर्देशपुरस्सरं व्याख्या विधेया—

- (1) ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ त्यागे श्लाघाविपर्ययः ।
गुणा गुणानुबन्धित्वात् तस्य सप्रसवा इव ॥
- (2) स किंसखा साधु न शास्ति योऽधिपम्
हितान्न यः संशृणुते स किंप्रभुः ।
सदानुकूलेषु हि कुर्वते रतिं
नृपेष्वमात्येषु च सर्वसंपदः ॥
- (3) गतं तिरश्चीनमनूरुसारथेः प्रसिद्धमूर्ध्वज्वलनं हविर्भुजः ।
पतत्यधो धाम विसारि सर्वतः किमेतदित्याकुलमीक्षितं जनैः ॥
- (4) पवित्रमत्रातनुते जगद्युगे स्मृता रसक्षालनयेव यत्कथा ।
कथं न सा मद्गिरमाविलामपि स्वसेविनीमेव पवित्रयिष्यति ॥

अथवा

अधस्तनेषु यथेच्छं द्वयोः अलंकारयोः लक्षणं सोदाहरणमुपस्थापयत—

- (क) अनुप्रासः
- (ख) उत्प्रेक्षा
- (ग) अर्थान्तरन्यासः
- (घ) विभावना

9. यथेच्छं कावपि द्वौ सन्दर्भनिर्देशपुरस्सरं व्याख्येयौ —
- (च) हतोऽपि लभते स्वर्गं जित्वा तु लभते यशः ।
उभे बहुमते लोके नास्ति निष्फलता रणे ॥
- (छ) अर्थो हि कन्या परकीय एव तामद्य संप्रेष्य परिग्रहीतुः ।
जातो ममायं विशदः प्रकामं प्रत्यर्पितन्यास इवान्तरात्मा ॥
- (ज) स्नेहं दयां च सौख्यं च यदि वा जानकीमपि ।
आराधनाय लोकस्य मुञ्चतो नास्ति मे व्यथा ॥
- (झ) द्वीपादन्यस्मादपि मध्यादपि जलनिधेर्दिशोऽप्यन्तात् ।
आनीय झटिति घटयति विधिरभिमतमभिमुखीभूतः ॥

अथवा

भारतीयनाट्यशास्त्रानुसारेण नाट्योत्पत्तिः समीक्ष्यताम् ।

10. न्यायशास्त्रानुसारेण कारणलक्षणं विविच्य तस्य भेदाः व्याख्यायन्ताम् ।
अथवा
प्रमाणलक्षणं समुपपाद्य तस्य भेदाः संक्षेपेण निरूप्यन्ताम् ॥

Sans.

खण्ड B

Part B

भंस B

Note :— अस्मिन् विभागे एक एव प्रश्नः अस्ति, तस्य निर्धारिताः गुणाः 40, प्रश्नश्च 800 शब्दैः समाधेयः ।
This part has only one question of 40 marks to be answered in about 800 words.

आ विभागां अेक ४ प्रश्न ए, तेना ४० गुण ए, तथा प्रश्ननो उत्तर आशरे ८०० शब्दोमां आपवो.

11. कमण्येकं विषयमवलम्ब्य अष्टशतमितैः शब्दैः एकः निबन्धः विलिख्यताम् —
- (त) देवतानां आकारचिन्तनम् ।
  - (थ) भर्तृहरिकृता प्रमाणमीमांसा ।
  - (द) सप्तभङ्गीनयः ।
  - (ध) कविशिक्षा कविसमयाश्च ।
  - (न) मौर्योत्तरकालिकः रुद्रदाम्नः शिलालेखः ।

